2627 KCA DRAMA_TLP OPGEGEVEN TEKSTEN

MUZIEK&MAKEN

Optie 1

Hé
Jij
Jij
Jij
Jij daar
Jij
Ja jij
Wat denk jij godverdomme wel
Zomaar te gaan
ja
ja ik praat tegen jou
begrijp je wel
Ik praat tegen jou
Dat doe ik ja
Praat ik niet tegen jou
Godverdomme natuurlijk praat ik tegen jou
maar jij
ja wat doe jij
jij ja
jij ja
ja jij loopt godverdomme gewoon door
alsof ik niet tegen jou praatte
maar ik praatte tegen jou
Jij hoorde dat
Of iemand anders
Is er iemand anders hier
misschien dacht je dat
ja dat iemand anders
ja dat ik
Begrijp je
Of begrijp je niet
Begrijp je dan niets
of wat
Niets
Ik praat tegen jou
En jij gaat gewoon
Godverdomme
jij
ja
ja jij
jij
wat doe jij hier
waarom ben jij hier
Is er een reden
ja logisch
ja het
Ja het
Ja logisch
Je hebt vast een reden
Ik begrijp dat toch

ja
ja logisch
Ik begrijp dat toch
Ik begrijp toch dat je een reden hebt
Ik begrijp toch alles
Ik begrijp het
Ik begrijp toch alles
alles begrijp ik
ik begrijp het
ik begrijp het
alles begrijp ik
Jij
Ja jij
Ja jij
Jij
Jij
Jij
Jij
Ik praat tegen jou
hoor je niet
Ja
Ik praat tegen jou
Hoor je
Ik praat tegen jou
Luister dan
godverdomme
waarom luister je godverdomme niet
Ik praat
tegen jou
Tegen jou

(uit: Jon Fosse, *Winter*, Oslo 2000)

Optie 2

Ik ben dus een paard. Ja, nee, dat snap ik ook wel. Lijkt me nogal duidelijk. Maar ik bedoel … wacht effe, dit is het nog niet, hoor. Ik ben nog niet klaar. Wat ik bedoel is, ik ben dus een paard, maar dat bedoel ik niet, want dat kun je zelf natuurlijk ook wel zien. Wat ik bedoel is … is dat ik dénk dat ik een paard ben.
Ja, weet ik, logisch. Natuurlijk denk ik dat ik een paard ben. Niet echt vreemd natuurlijk dat als je een paard bent, dat je ook denkt dat je een paard bent. Snap ik ook wel. Maar laat me nou effe uitleggen … Wat ik bedoel is … is dat het voelt … En ja, dat klinkt misschien raar, en dat is het ook. Dat is ook raar. Geef ik ook toe. Maar ik denk dus dat ik een ander paard ben, dan ik ben. Dat ik een ander paard ben, dan het paard dat je ziet als je naar mij kijkt.
Want je kunt bijvoorbeeld zien dat ik niet zo'n oud paard ben, hè? Dat kun je gewoon zien. Dat ik nog heel jong ben. Of zeg maar gerust dat ik nog een veulen ben. Dat zie je gewoon. Dat zie ik ook. Natuurlijk zie ik dat. Hèhè. Want dat is het dus niet, hè? Dat ik het verkeerd zie. Dat is het niet. Ik weet heel goed hoe ik eruitzie. Ik weet heel goed wat je ziet, als je naar mij kijkt. Ik weet dat ik nog wat wankel op mijn vier benen sta. Ik weet dat ik een beetje zo'n wollige staart heb, omdat ik nog jong ben. Ik weet dat ik een bles op mijn voorhoofd heb en dat mijn vacht glanst. Ik weet dat allemaal. En toch denk ik …
Wat ik bedoel is … ik ken ze wel, ik heb dat ook wel 's gezien. Zo heb ik 's een konijn gekend die dacht dat-ie een vreselijk gevaarlijk roofdier was, en die viel dan bijvoorbeeld een hond aan. Omdat-ie niet doorhad dat-ie maar een konijn was, wat ik bedoel is … dát heb ik dus niet.
Als ik in een sloot kijk en ik zie mijn spiegelbeeld, dan zie ik heel goed hoe ik eruitzie. Dan zie ik dat veulen. Het is niet dat ik de dingen verkeerd zie. Dat moet je niet denken. Want dat is dus niet zo. Het is alleen zo dat ik dénk dat hoe ik eruitzie, dat dat niet klopt. Dat ik dat veulen niet écht ben.
Ik heb er niks aan om dat te denken. Maar tóch denk ik het. Dus zal dat wel niet voor niks zijn, dát ik dat denk. Denk ik dan. Dan zal dat toch ergens vandaan moeten komen. Dat ik denk dat ik … – want dat denk ik dus – …ik denk dat ik dus – in plaats van een veulen – denk ik dat ik een … ouwe knol ben. Een ouwe, magere knol.
'Ruim in het vel. Hol en mager. Vel over been. Zichtbaar teringachtig. Lang en sprietig. Schonkiger dan een vierkante reaal. Een trage stapper. Sloom van aard. Met niet meer woorden in gedachten dan: of het nu strooi is of hooi, mijn buik vindt alles mooi.'
Dat denk ik dus. Dat ik zo ben. Eigenlijk.

(uit: Esther Gerritsen, *Monoloog van een paard*)

Optie 3

Ik zit op de metro en de man tegenover mij begint heel hard te huilen. Ik zit op de metro en wat gebeurt er: de man tegenover mij begint heel hard te huilen. En net op hetzelfde moment begint een kind ook heel hard te huilen. Ik zit op de metro en een man én een kind beginnen te huilen. Een vrouw die wat verder staat - je houdt het niet voor mogelijk – begint óók te huilen. En iemand had er genoeg van en begon ook te wenen. En een oude vrouw barstte in tranen uit. De vader van het kind, kreeg het maar niet stil en begon uit bezorgdheid en ellende harder te snikken dan het kind zelf. En ook een oude man naast mij begon stilletjes te jammeren.
(beschrijving van iemand uit het publiek) begint te wenen.
Ik bekeek de situatie met grote verbazing. En mijn verbazing werd zo mogelijk nog groter, want zonder zichtbare reden, begon een jongen met een sigaret achter zijn oor, ook te wenen. En toen had heel de wagon verdriet, want een langbenige vrouw op hoge hakken herinnerde zich dat ook zij verdriet had en snikte harder dan ooit. Toen ben ik afgestapt, want het was tijd dat het tijd werd. En ik was niet te laat. Ik haastte mij naar waar ik heen moest en zag iemand zich ergens anders heen haasten. Een haastige auto bracht nog snel een toeterende passagier ergens heen. En een verloren hond haastte zich naar een haastend baasje. Iemand ging snel nog vlug rap gauw even naar het toilet om de take-away koffie van op de weg uit te plassen. Ik zag ook iemand tegen een paal botsen omdat hij bij het stappen onophoudelijk op zijn klok keek, maar gelukkig had hij geen tijd om zich te bezeren of voor bulten of blutsen en liep gewoon door. En iedereen kwam bijna te laat, maar net niet, maar uiteindelijk was dat niet meer belangrijk, want ze waren alweer bezig met op tijd vertrekken. En zo gebeurde het, dat vanaf die dag mensen enkel nog toekwamen en vertrokken. Ik stond ergens een luchtje te scheppen, maar wat gebeurt er: het luchtje schept mij! Maar eigenlijk wou ik dat luchtje omdat ik buiten adem –
Ademloos. Luchtloos. Slapeloos. Blikloos is hij. De man is geurloos, smaakloos, klankloos. De man is hopeloos, radeloos, dakloos, zielloos, wezenloos. Zorgeloos, is hij. De man is geruisloos. Sprakeloos. Gedachteloos. Doelloos. De man is uitzichtloos, levenloos. Lusteloos. Nutteloos. Zinloos. Vooral zinloos. Wat een zinloze man. Zelfs de stoel waarop hij zit is zinloos. En de ruimte waarin hij staat manloos. En of hij nu zit of staat maakt niet uit - ik hoor het jullie al denken en vragen - hij bezit en bestaat in geen geval. Laten we erover ophouden.

(uit: Dounia Mahammed, *Salut Copain*, 2016)

Optie 4

Beste reizigers, welkom in de trein naar Luik-Guillemins en Eupen. Ik ben uw treinbegeleidster, Natasja De Pauw. Het is u de laatste tijd mogelijk opgevallen, tijdens dit of een ander traject, dat verscheidene van mijn collega's bijzonder gevat uit de hoek kunnen komen wanneer zij het woord tot u richten. Dat klopt. Ik vind hun humor zelf meestal ook geslaagd, en welkom, al moet ik zeggen dat het naar onderlinge competitie begint te ruiken. Graag wil ik mezelf daarom, met het oog op uw welbevinden, bij voorbaat van deze wedstrijd diskwalificeren. Ik ben niet grappig. Tenzij onbedoeld. Ik zit, om eerlijk te zijn, geregeld behoorlijk diep. Wat op zich eigenaardig is, want ik val heel gemakkelijk op te beuren. Daarom zal ik nu, bij gebrek aan grapjes, een persoonlijke lijst van opbeurende dingen voorlezen:
Wilde bloemen en bloesems.
Dansende kinderen.
Generositeit.
Vogeltjes. Tussen boomkruinen en wolken, op dakgoten en hoogspanningskabels. Op palen verbonden door hoogspanningskabels. Soms op het perron. Dat lichte springen. Hun geluidjes. (Al maken ze meestal ruzie. Hun getsjirp klinkt vaker bits dan nieuwsgierig. De kleine op het perron vechten voor stukjes worstenbrood, ze pikken elkaar achter de vleugels, stelen wat ze kunnen, grote brokken slachtafval en additieven glijden van lieftallige bekjes pluizige buikjes in. De meeuwen worden zienderogen agressiever. Bij de stationsrestauratie op het bovenperron van Antwerpen-Centraal scheren ze rakelings over de hoofden van de klanten, ze landen op hun tafels en eten hun chips op, schijten op wie klaagt. Roodborstjes zijn trouwens ronduit bloeddorstig, erger dan eksters, zonder de minste aanleiding pikken ze elkaar – tik-tik-tik – de schedel in.) Het valt niet wetenschappelijk te onderbouwen, maar ik heb het altijd gedacht: alle mensen worden vogels na hun dood. Alle vogels waren ooit mensen. (Soms vult paniek mij als een vogel die in een kamer zit opgesloten.)
De woorden 'limoncello', 'warempel', 'sapristi', 'comme ci comme ça', 'hemdje'.
Onverwacht een rivier zien.
Een hondje dat zacht en herhaaldelijk op de kop wordt geslagen met een opgerolde krant. Al helemaal verrukkelijk is het als het hondje daarbij genietend de ogen sluit.
Treinen die op tijd rijden. Ah, kijk, u luistert dus nog! Jaja, hoongelach. Mij overstemmende verontwaardiging. Ik zou niet durven te beweren dat uw reactie mij verbaast. Maar gelooft u mij: ik hecht veel belang aan stipt treinverkeer, misschien nog meer dan u.

(uit: Annelies Verbeke, *Lijst*)

Optie 5

DE HELD

Moeder, laten we spelen dat we reizen en door een vreemd, gevaarlijk land trekken.
Jij reist in een draagstoel en ik draaf naast je op een rood paard.
Het is avond en de zon gaat onder. De wildernis van Joradighi ligt vaal en grauw voor ons. Het land is dor en verlaten.
Je bent bang en denkt: Ik weet niet waar we terecht zijn gekomen.
Ik zeg tegen je: 'Moeder, wees niet bevreesd.'
De weide is stekelig door spits gras en er loopt een smal, afgebroken pad doorheen.
Er is geen vee te zien in het wijde veld; het is naar de dorpsstallen gegaan.
Het wordt schemerduister in land en hemel, en we weten niet waarheen we gaan. Opeens roep je me en vraagt me fluisterend: 'Wat is dat voor licht daar bij de oever?'
Dan barst er ineens een verschrikkelijk geschreeuw los en figuren rennen op ons af.
Jij zit ineengedoken in je palankijn en prevelt de namen van de goden in gebed.
De dragers, sidderend van schrik, verschuilen zich in het doornstruikgewas.
Ik roep je toe: 'Wees niet bevreesd, moeder, ik ben hier!'
Met lange stokken in hun hand en woest haar rondom hun hoofden, komen ze dichter en dichter bij.
Ik roep: 'Pas op, schurken! Nog één stap en jullie gaan eraan!'
Dan uiten ze weer een verschrikkelijk geschreeuw en rennen voorwaarts.
Je omklemt mijn hand en zegt: 'Lieve, in hemelsnaam, blijf van hen vandaan.'
Ik zeg: 'Kijk maar naar mij, moeder!'
Dan spoor ik mijn paard aan tot een wilde galop, en mijn zwaard en schild kletteren tegen elkaar.
Het gevecht wordt zo vreselijk, moeder, dat je er koude rillingen van zou krijgen, als je het kon zien vanuit je palankijn.
Velen vluchten, en een groot aantal wordt in stukjes gehakt. Ik weet dat je denkt, terwijl je daar alleen zit, dat ik nu wel dood moet zijn.
Maar ik kom bij je terug, helemaal met bloed besmeurd, en zeg: 'Moeder, nu is de strijd over.'

(uit: Rabindranath Tagore, *Wijzangen*)

Optie 6

Na elke oorlog
moet iemand opruimen.
Min of meer netjes
wordt het tenslotte niet vanzelf.

Iemand moet het puin
aan de kant schuiven
zodat de vrachtwagens met lijken
over de weg kunnen rijden.

Iemand moet waden
door het slijk en de as,
de veren van canapés,
de splinters van glas
en de bloederige vodden.

Iemand moet een balk aanslepen
om die muur te stutten,
iemand het glas in het raam zetten,
de deur in de hengsels tillen.

Fotogeniek is het niet
en het kost jaren.
Alle camera's zijn al
naar een andere oorlog.

De bruggen moeten terug
en de stations opnieuw.
Van het opstropen
gaan mouwen aan flarden.

Met een bezem in de hand
vertelt iemand nog hoe het was.
Iemand luistert en knikt
met een hoofd dat nog niet is afgekletst.
Maar bij hen in de buurt
duiken algauw lieden op
die het begint te vervelen.

Soms zal iemand nog
onder een struik
doorgeroeste argumenten opgraven
en ze naar de vuilnishoop brengen.

Zij die wisten
waarom het hier ging,
moeten wijken voor hen
die weinig weten.
En minder dan weinig.
En ten slotte zo goed als niets.

In het gras, overwoekerd
door oorzaak en gevolg,
moet iemand liggen die
met een aar tussen zijn tanden
naar de wolken staart.

Wisława Szymborska, *Einde en begin*
(uit: Wisława Szymborska, *Uitzicht met zandkorrel*, vert. Gerard Rasch, Meulenhoff, Amsterdam, 1995-1997)

Optie 7

na een jaar kwam ik in je nieuwe huis, kwam ik je nieuwe huis en je spullen en je omgeving bekijken, maar jij wilde dat ik voor jou kwam en ik kwam ook voor jou, en dat zei ik tegen je, maar jij dacht dat ik loog, je zei, nu lieg je, dat zei je tegen mij, je zei, nu lieg je, en je zei het niet aardig, maar ik kwam voor jou al geloofde jij het niet, en zei, je liegt dat je barst, je komt niet voor mij, je komt uit nieuwsgierigheid om te zien of ik tegenwoordig beter woon dan jij, jij dacht dat ik kwam om te zien hoe het jou vergaan was, of het je beter vergaan was dan mij... of jij het verder geschopt had dan ik, dit dacht jij allemaal maar het was niet zo, ik kwam voor jou, al keek ik veel uit het raam, ik kwam voor jou, om samen met jou uit het raam te kijken
het is interessant om je terug te zien maar dat heeft niks met blijdschap te maken, blij was ik toen ik je voor het eerst zag, toen was ik blij, jezus wat was ik toen blij, als je toen net zo naar mij had kunnen kijken als je daarstraks deed dan had je het gezien, maar je hebt het niet gezien, je hebt het gemist, zoals er meerdere momenten waren die jij hebt gemist, momenten waarop het er echt toe deed keek je niet, en nu kijk je wel, kijk je of er wat te redden valt, maar je hoeft niets te redden, probeer het alsjeblieft niet te redden met je gekijk
weet je
ik weet opeens weer hoe dat schilderij heet
het schilderij waar ik het over had toe ik hier net binnen was
dat is toch fantastisch
dat ik precies op het moment dat ik sta te vertrekken achter de titel kom

(uit: Magne van den Berg, *De binnenkomst of je gaat tenslotte weer naar huis,* De Nieuwe Toneelbibliotheek, 2009)

SPELEN&MAKEN

1

Ik heb er genoeg van, dat zal ik hem zeggen, ik heb er genoeg van. Ik heb het recht om mezelf terug te eisen. Ik heb het recht, als koningin en als vrouw die je twintig jaar geleden in bezit hebt genomen als een mand vol fruit, als voorspel tot een offergave. Ik was niet eens een offerlam. Gewoon een leuk extraatje, een sieraad, onecht, onvolmaakt, verder niets.
Ik wil terug naar de baarmoeder van mijn leven. Ja, dat zal ik hem zeggen, terug naar de hemel zonder verplichtingen. Ooit waren onuitgesproken woorden en neergeslagen ogen tekenen van vrede. Nu vormen ze slechts een gordijn dat iets verbergt, maar wat ze proberen te verbergen, blijft, pulseert. Het verdwijnt niet. En ik heb er genoeg van.
Heb ik niet twintig jaar lang hard genoeg geprobeerd om mijn verlangens af te knellen, om mijn rusteloze gedachten te bedwingen onder een kussen? Heb ik niet geprobeerd te glimlachen terwijl mijn maag omdraaide? Gehoorzaam te zijn terwijl er een oorlog in mij woedde? Heb ik niet elke berisping ingeslikt? Heb ik niet trouw de wil van de goden gevolgd waarover je de laatste tijd zo vaak spreekt? Wat grappig. De wil van de goden.
Ik had niet met je moeten trouwen, Theseus. Ik was je troostprijs. Hoe heb ik dat over het hoofd kunnen zien?
Maar nu kan ik het allemaal terugeisen, toch? Mijn afgebroken dromen, de geur van mijn lichaam onaangetast door het goedkope parfum van je minnaressen, mijn stappen onverstoord door de echo van jouw voetstappen - ik eis het allemaal terug. Nu je het toppunt van almacht en aanbidding hebt bereikt, nu heel Attica aan je voeten ligt, nu je me niet langer nodig hebt als bemiddelaar, nu zelfs elk kind de verhalen van je heldendaden in verzen kan voordragen, nu iedereen je wensen heeft leren herkennen nog voor je ze uitgesproken hebt, nu kan ik alles wat ik niet kon gebruiken, wat ik niet kon beleven, terugeisen, toch?
Ik wil weer mezelf zijn. Mezelf die ik zou zijn geworden zonder jou, zonder die verlopen liefde van jou en mij. Dit is wat ik zou zeggen.

2

O, kon dit al te onreine vlees maar wegsmelten,
ontdooien en zichzelf oplossen in waterdamp.
Had de Heer zelfmoord maar niet verboden. God, o God,
hoe mat, verschaald, bedorven en onvruchtbaar
schijnt mij het gedoe van deze wereld.
Ik walg ervan. Het is een tuin vol onkruid
die in bloei staat. Geil en vunzig kruid
overwoekert alles. Dat het zover moest komen.
Nog maar twee maanden dood, neen, zelfs niet, nog geen twee maanden,
een koning uit de duizend, die op zijn broer leek,
als een zonnegod op een sater. Hij hield zoveel van mijn moeder
dat hij niet zou toegestaan hebben dat de wind
haar te ruw in het gezicht blies. Hemel en aarde!
Moet ik daaraan blijven denken? Zij hing aan hem
alsof de bevrediging van haar begeerte
de begeerte nog verhevigde. En toch, nog geen maand later -
laat mij er niet aan denken - broosheid, uw naam is vrouw! -
een kleine maand, nog voor de schoenen
waarmee ze de kist van mijn vader volgde versleten waren
als Niobe in tranen -
God, een redeloos beest
zou langer rouwen - trouwde zij met mijn oom,
mijn vaders broer, die echter zoveel op hem leek
als ik op Hercules. Binnen een maand,
nog voor het zout van haar valse tranen
was opgedroogd,
trouwde zij. O, smerige haast, zo snel
onder incestueuze lakens te kruipen.
Het is niet en kan nooit meer goed komen.
Maar breek, mijn hart, want ik moet mijn mond houden.

Hamlet
William Shakespeare
Vertaling naar Hugo Claus

3

U moet me niet kwalijk nemen, als ik u openhartig en onomwonden mijn mening zeg, maar ik moet eens een woordje met u praten. Bent u bereid om naar mij te luisteren?
Daar ligt een vrouw op sterven. En u, de man, voor wie zij alles heeft opgeofferd, u rijdt maar doodkalm op de meest openlijke manier en met de duidelijkste bedoelingen iedere dag van haar weg! Uw stem, de toon, waarop u spreekt om nog maar te zwijgen van de woorden die u gebruikt, het is een en al harteloos egoïsme en koude onbarmhartigheid. Hier gaat iemand die u na staat te gronde, juist door het feit dat zij u na staat. Haar dagen zijn geteld, maar u, u kunt het over uw hart verkrijgen liefdeloos te zijn, uw eigen gang te gaan, of er niets aan de hand was.
Ik kan het u niet uitleggen, ik ben niet welsprekend genoeg, maar u bent mij bijzonder antipathiek! Mijn mond doe ik nog niet open of ik krijg hier een gevoel van beklemming, mijn tong kleeft aan mijn verhemelte. Ik haat u uit het diepst van mijn hart.
Kijk, daar gaat u er weer van door! Het hele geluk van die arme vrouw van u bestaat erin dat u thuis bent. Zij ademt door u. Zij smeekt u al was het maar één enkel avondje met haar door te brengen, maar nee, u kan het gewoon niet. Want u vindt het thuis om te stikken. Alles benauwt u daar. Als u één enkele avond thuisbleef, schoot u zich een kogel door de kop.
Mensen zoals u moet men de waarheid in het gezicht zeggen en als het u niet belieft naar mij te luisteren, nou, dan luistert u maar niet. Haar dood komt uitstekend in uw kraam te pas om nieuwe avonturen te kunnen beginnen. Goed, laat dat zo zijn, maar had u dan niet even kunnen wachten? Waar maakt u zo'n haast voor? Waarom vindt u het zo nodig dat uw vrouw nu meteen komt te sterven en niet over een maand of over een jaar?
Ik heb nooit kunnen geloven dat er mensen bestonden van een weloverwogen misdadig karakter. Ik heb altijd respect voor de mensen gehad en van ze gehouden, maar sinds ik u heb leren kennen... U hebt mijn ziel vergiftigd en vertrapt.
Wie heeft u de volmacht gegeven het rechtsgevoel in mij aan te randen? Ik eis dat u uw gedrag verandert.

Ivanov
Anton Tsjechov
vertaling Charles B. Timmer

4

na een jaar kwam ik in je nieuwe huis, kwam ik je nieuwe huis en je spullen en je omgeving bekijken, maar jij wilde dat ik voor jou kwam en ik kwam ook voor jou, en dat zei ik tegen je, maar jij dacht dat ik loog, je zei, nu lieg je, dat zei je tegen mij, je zei, nu lieg je, en je zei het niet aardig, maar ik kwam voor jou al geloofde jij het niet, en zei, je liegt dat je barst, je komt niet voor mij, je komt uit nieuwsgierigheid om te zien of ik tegenwoordig beter woon dan jij, jij dacht dat ik kwam om te zien hoe het jou vergaan was, of het je beter vergaan was dan mij... of jij het verder geschopt had dan ik, dit dacht jij allemaal maar het was niet zo, ik kwam voor jou, al keek ik veel uit het raam, ik kwam voor jou, om samen met jou uit het raam te kijken
het is interessant om je terug te zien maar dat heeft niks met blijdschap te maken, blij was ik toen ik je voor het eerst zag, toen was ik blij, jezus wat was ik toen blij, als je toen net zo naar mij had kunnen kijken als je daarstraks deed dan had je het gezien, maar je hebt het niet gezien, je hebt het gemist, zoals er meerdere momenten waren die jij hebt gemist, momenten waarop het er echt toe deed keek je niet, en nu kijk je wel, kijk je of er wat te redden valt, maar je hoeft niets te redden, probeer het alsjeblieft niet te redden met je gekijk
weet je
ik weet opeens weer hoe dat schilderij heet
het schilderij waar ik het over had toe ik hier net binnen was
dat is toch fantastisch
dat ik precies op het moment dat ik sta te vertrekken achter de titel kom

De binnenkomst of je gaat tenslotte weer naar huis
Magne van den Berg
De Nieuwe Toneelbibliotheek, 2009

5

Majesteit, Koninklijke Hoogheid. Er zijn zo veel dingen die ik u wil vertellen.
In het begin van de zomer heb ik een verzoek voor een audiëntie ingediend. Ik heb drie maanden gewacht vooraleer het verzoek van de bediende naar de secretaris werd overgebracht. Het duurde nog twee maanden vooraleer het naar uw kabinet werd doorgestuurd.
Mijn vrouw was degene die me ertoe had aangezet het verzoek in te dienen. Zodra ik dat gedaan had, begon ze me 'De Generaal' te noemen. Ze was ziek, en dus loog ik haar voor. Nu eens zei ik dat u het land uit was, dan weer dat u het te druk had of dat u ziek was. Ik wist dat een audiëntie bij u onmogelijk was.
Ons hele leven stond in het teken van wachten. Ze was bang dat ze zou sterven voordat u ons zou komen bezoeken. Ze hield uw foto steeds dicht bij haar. Ze leefde van hoop. Toen de dokter de laatste keer bij ons op bezoek was, was hij verbaasd dat ze nog niet gestorven was. Misschien was het de hoop die haar leven rekte. Ze sprak elke dag over de gerechten die ze zou klaarmaken als de Koning ons zou vereren met een bezoek. En elke dag veranderde ze de stoelen van plaats. Ze sprak tegen u, ze stelde u vragen en beantwoordde die in uw plaats.
Op het allerlaatste moment, toen ze op sterven lag, misschien omdat ze alle hoop verloren had, besefte ze dat ze in een illusie had geleefd. De teleurstelling in haar ogen kan ik niet vergeten. Ze wist het. Ze besefte dat ik tegen haar had gelogen. Misschien besefte ze dat ze tegen zichzelf had gelogen. Ze vergaf me omdat ik de leugen had geloofd en ik, net zoals zij, in een illusie had geleefd. Toen ik haar ogen sloot, was het alsof ik de ogen sloot van iedereen die, zoals zij, in een illusie had geleefd.

De Dictator
Issam Mahfouz
vertaling Lore Baeten

6

Ik honger naar je mond, je stem, je haren
en vastend en stom loop ik door de straten,
het brood voedt me niet, de ochtend ontwricht me,
ik zoek je voetgeklater in de dagen.

Ik honger naar je losgeslagen lach,
je handen, als het razend graan gekleurd,
ik honger naar je bleke stenen nagels
en wil je huid, gave amandel, eten.

Ik wil eten de straal door je schoonheid verbrand,
je neus, de vorstin van je trotse gezicht,
ik wil eten de vluchtige schaduw van je wimpers

en hongerig besnuffel ik de schemer
jou zoekend, zoekend naar je bloedwarm hart
als poema in 't verlaten Quitratúe.

Liefdessonnetten XI
Pablo Neruda

7

Na elke oorlog
moet iemand opruimen.
Min of meer netjes
wordt het tenslotte niet vanzelf.

Iemand moet het puin
aan de kant schuiven
zodat de vrachtwagens met lijken
over de weg kunnen rijden.

Iemand moet waden
door het slijk en de as,
de veren van canapés,
de splinters van glas
en de bloederige vodden.

Iemand moet een balk aanslepen
om die muur te stutten,
iemand het glas in het raam zetten,
de deur in de hengsels tillen.

Fotogeniek is het niet
en het kost jaren.
Alle camera's zijn al
naar een andere oorlog.

De bruggen moeten terug
en de stations opnieuw.
Van het opstropen
gaan mouwen aan flarden.

Met een bezem in de hand
vertelt iemand nog hoe het was.
Iemand luistert en knikt
met een hoofd dat nog niet is afgekletst.
Maar bij hen in de buurt
duiken algauw lieden op
die het begint te vervelen.

Soms zal iemand nog
onder een struik
doorgeroeste argumenten opgraven
en ze naar de vuilnishoop brengen.

Zij die wisten
waarom het hier ging,
moeten wijken voor hen
die weinig weten.
En minder dan weinig.
En ten slotte zo goed als niets.

In het gras, overwoekerd
door oorzaak en gevolg,
moet iemand liggen die
met een aar tussen zijn tanden
naar de wolken staart.

Einde en begin
Wisława Szymborska,
uit: *Uitzicht met zandkorrel*, vertaling Gerard Rasch, Meulenhoff, Amsterdam, 1995-1997

8

hé
jij
jij

jij
jij daar
jij

ja jij
wat denk jij godverdomme wel
zomaar te gaan
ja
ja ik praat tegen jou
begrijp je wel
ik praat tegen jou
dat doe ik ja
praat ik niet tegen jou
godverdomme natuurlijk praat ik tegen jou
maar jij
ja wat doe jij
jij ja

jij ja
ja jij loopt godverdomme gewoon door
alsof ik niet tegen jou praatte
maar ik praatte tegen jou
jij hoorde dat
of iemand anders

is er iemand anders hier
misschien dacht je dat
ja dat iemand anders
ja dat ik

begrijp je
of begrijp je niet
begrijp je dan niets
of wat
niets

ik praat tegen jou
en jij gaat gewoon
godverdomme
jij
ja

ja jij
jij
wat doe jij hier

waarom ben jij hier
is er een reden

ja logisch
ja het
ja het
ja logisch
je hebt vast een reden
ik begrijp dat toch
ja
ja logisch
ik begrijp dat toch
ik begrijp toch dat je een reden hebt
ik begrijp toch alles
ik begrijp het
ik begrijp toch alles
alles begrijp ik
ik begrijp het
ik begrijp het
alles begrijp ik

jij
ja jij

ja jij
jij
jij
jij
jij
ik praat tegen jou
hoor je niet
ja

ik praat tegen jou

hoor je

ik praat tegen jou
luister dan
godverdomme
waarom luister je godverdomme niet
ik praat

tegen jou
tegen jou

uit: *Winter*
Jon Fosse, Oslo 2000

VERHALEN&MAKEN

1

probeer op je tenen
over de rand van een dak te lopen
dat elk moment kan afbreken
of met je gehele lichaam door een moeras te waden
je ogen te openen voor licht zo fel
dat het als splinters je ogen in boort
of wat dacht je van glimlachen
terwijl je mondhoeken zijn vastgenaaid
heb je wel eens een deur geopend onder water?
of geprobeerd naar de supermarkt te gaan
terwijl je bent gebroken
of simpelweg op te staan uit bed
terwijl de zwaartekracht je in de nacht heeft verlaten

misschien begrijp je het niet
want je ziet het niet
maar in mijn botten huist de pijn van mijn voorouders
onder mijn huid wordt een strijd geleverd
en misschien zie je het niet
maar ik sleep mee
al het zeer
van mezelf
van de wereld
van de scheiding van mijn ouders
en misschien begrijp je het niet
want je ziet het niet aan ons
we slepen mee
het spuug van de kinderen in de pauze
de vingers van ooms
krijgen we nooit meer afgewassen
maar vaker nog
gewoon zomaar
zonder reden
daarom
ook zonder wolken
verdwijnt soms de zon
en misschien begrijp je het niet
want je ziet het niet
wat is er toch? je ziet er zo goed uit er is niets
o gelukkig
nee er is niets
dat is juist het probleem
we voelen niets
er is niets
we zijn doodsbang voor niets

(uit: Babs Gons, *juist als we stil zijn*
in: Babs Gons, *doe het toch maar*, Atlas-Contact, Amsterdam-Antwerpen, 2021)

2

Ik vind mijn lichaam terug
aan het einde van een supply chain
die non-stop in mij leegloopt.

Laat alles weer uit me vloeien.

Je kan mij uit de betaalzone halen
maar je kan de betaalzone niet uit mij halen.
De winkelvloer kleeft aan mijn binnenkant
absorbeert alles.

Zo volgepompt dat ik het internet niet nodig heb i'm already world wide
laat ik me sneller uitbuiten dan mijn schaduw

en droom een wereld
buiten deze zone
waar ik naar terugkeren kan
na het scannen van een barcode
of een vingerafdruk.

Shop floor without end:
oersoep, proteïsche massa of seminaal vocht
de winkelvloer is nat
en buiten schijnt de zon.

Ik ontrafel een artikel
tot ik niet verder kan
en het kapitalisme zit er niet in

en wanneer ik de ruimte verlaat zal ik niet stoppen
me tot deze objecten te verhouden
die ik inslikte
om mezelf te kunnen aanraken.

Mijn lichaam verandert in een gedicht over het kapitaal
en ik hang vast in kleverige wolken

van elastaan
polyester
geëxpandeerd polystyreen.

Intimiteit sijpelt weg
uit mijn aanrakingen

vloeit terug
langs backward linkages.

Dominique De Groen, *Betaalzone*
(uit: Dominique De Groen, *Shop Girl*, het balanseer, Gent, 2017)

3

alles zal zich afspelen in de lobby van een hotel
een modern hotel
groot
vermoedelijk ergens in de jaren zeventig gebouwd
rechte lijnen
geometrie
koud

tussen vier en zeven uur ’s ochtends zoiets
op de grens van nacht en dageraad
zij die nog wakker zijn weten niet meer hoe ze zich tot mekaar moeten verhouden
het is zomer
grote stad

de personages spreken in monologen
behalve Sofie
zij zal niks zeggen

Teufik is een jonge piccolo van Algerijnse afkomst
zeventien ongeveer
zijn naam spreek je uit als Toufik

Teufik komt zich zo dadelijk voorstellen.
hij zal tegelijkertijd dat wat hij beschrijft ook uitvoeren
met dank aan een gast die net is binnengekomen
we zullen hem ook zijn hand zien uitsteken
voor de fooi
de billen dichtgeknepen
vernederd
maar afwezig
hij beweegt automatisch
alsof hij buiten zichzelf staat

TEUFIK
hij opent deuren
hij ontfermt zich over de bagage
hij roept een taxi
hij opent de deur van de taxi
hij doet ze weer dicht
weinig taxi’s op dit uur van de nacht
weinig van alles trouwens op dit uur van de nacht
hij heet Teufik
maar iedereen noemt mij Touf
ondraaglijk eigenlijk

(uit: Chantal Akerman, *Hall de nuit*, L’arche, Paris, 1992)

4

But am I over ya head?
Am I over ya head?
But am I over ya head?
Yo am I over ya head?
But am I over ya head?
Am I over ya head?
Well am I over ya head?
Yo am I over ya head?

Huh? What? Where? Who?
What? Whattyathinkinabout
When who says what when how
You can't maybe follow my style
You be the child, I be the teacher
Smile, who said when, what
Mouth not shut, what?
Whenever however whenever
Whatever the cut
How you maybe could you ever
Believe, that you could so quickly achieve
These crafts, please laugh at his stupid ass
Upon your knees in glass
You lust, for everything but trust
So we bust back, with consciously charged art
With a mic instead of a brush

But am I over ya head?
Am I over ya head?
But am I over ya head?
Yo am I over ya head?
Am I over ya head?
Yo am I over your head?
Yo am I over ya head?
Listen..

Yes, us must trust us, who? Us must trust
Not fuss with us, us must trust us discuss trusting us
Us must trust us, who? Us must trust
Not fuss with us, us must trust us discuss thus trusting us
Trusting us, us must trust discuss
Discuss not trusting us must not fuss
Us with us means us discussing trusting us
Us must trust us, who? Us must trust
Not fuss with us, us must discuss trusting us

But am I over ya head?
Yo am I over your head?
But am I over ya head?

KRS-One, *Over ya Head*
(uit: KRS-One, *I got next*, Zomba Recording LLC, 1997)

5

Mijn moeder was gedurende de eerste vijfentwintig jaar van mijn leven
zonder meer mijn meest nabije en intieme metgezel.
Nog steeds word ik beïnvloed en geleid door sommige van de eigenschappen en zienswijzen
die haar kenmerkten:
een verlammende angst bij het maken van keuzes,
chronische slapeloosheid, die ik meestal mijzelf aandoe,
een diepgewortelde rusteloosheid gecombineerd met een oneindige mentale en fysieke energie,
een diepgevoelde belangstelling voor muziek en taal,
maar ook voor esthetiek, stijl en vorm,
een - misschien overdreven - intens bewustzijn van mijn sociale omgeving,
haar verloop,
genoegens,
geluk en verdriet,
en ten slotte een bijna niet te bevredigen, extreem veelzijdige neiging
tot het cultiveren van eenzaamheid als vorm van vrijheid en van kwelling.
Was mijn moeder slechts een vluchtplaats geweest,
een tijdelijke veilige haven voor de bezoekingen van de dag,
dan weet ik niet hoe het gelopen zou zijn.
Haar wezen was echter doortrokken van de meest diepgewortelde
en niet-aflatende tegenstrijdigheid ten opzichte van mij en van de wereld die ik ooit heb gezien.
Mijn moeder eiste mijn absolute liefde en toewijding
en gaf die ook terug, in veelvoud,
maar ze kon me die ook plotseling ontnemen,
zodat ik achterbleef in een soort metafysische paniek
die ik tot op heden af en toe ervaar als een bijzonder onplezierig gevoel, ja, zelfs als hevige angst.
Heen en weer geslingerd tussen haar bemoedigende, zonnige glimlach
en haar kille, boze blik of haar aanhoudende, fronsende afwijzing,
voelde ik me als kind innig gelukkig of hopeloos ellendig,
afwisselend,
maar geen van beide ooit helemaal.

(uit: Edward W. Said, *Ontheemd-een jeugd in het Midden-Oosten*, vert. Maarten Van Der Werf, De Arbeiderspers, Amsterdam-Antwerpen, 1999/2009/2017

6

Na elke oorlog
moet iemand opruimen.
Min of meer netjes
wordt het tenslotte niet vanzelf.

Iemand moet het puin
aan de kant schuiven
zodat de vrachtwagens met lijken
over de weg kunnen rijden.

Iemand moet waden
door het slijk en de as,
de veren van canapés,
de splinters van glas
en de bloederige vodden.

Iemand moet een balk aanslepen
om die muur te stutten,
iemand het glas in het raam zetten,
de deur in de hengsels tillen.

Fotogeniek is het niet
en het kost jaren.
Alle camera's zijn al
naar een andere oorlog.

De bruggen moeten terug
en de stations opnieuw.
Van het opstropen
gaan mouwen aan flarden.

Met een bezem in de hand
vertelt iemand nog hoe het was.
Iemand luistert en knikt
met een hoofd dat nog niet is afgekletst.
Maar bij hen in de buurt
duiken algauw lieden op
die het begint te vervelen.

Soms zal iemand nog
onder een struik
doorgeroeste argumenten opgraven
en ze naar de vuilnishoop brengen.

Zij die wisten
waarom het hier ging,
moeten wijken voor hen
die weinig weten.
En minder dan weinig.
En ten slotte zo goed als niets.

In het gras, overwoekerd
door oorzaak en gevolg,
moet iemand liggen die
met een aar tussen zijn tanden
naar de wolken staart.

Wisława Szymborska, *Einde en begin*
(uit: Wisława Szymborska, *Uitzicht met zandkorrel*, vert. Gerard Rasch, Meulenhoff, Amsterdam, 1995- 1997)

7

na een jaar kwam ik in je nieuwe huis
kwam ik je nieuwe huis en je spullen en je omgeving bekijken
maar jij wilde dat ik voor jou kwam en ik kwam ook voor jou
en dat zei ik tegen je
maar jij dacht dat ik loog
je zei nu lieg je
dat zei je tegen mij
je zei nu lieg je
en je zei het niet aardig
maar ik kwam voor jou al geloofde jij het niet
en zei je je liegt dat je barst je komt niet voor mij
je komt uit nieuwsgierigheid om te zien of ik tegenwoordig beter woon dan jij
jij dacht dat ik kwam om te zien hoe het jou vergaan was
of het je beter vergaan was dan mij
of jij het verder geschopt had dan ik
dit dacht jij allemaal
maar het was niet zo
ik kwam voor jou
al keek ik veel uit het raam
ik kwam voor jou
om samen met jou uit het raam te kijken
het is interessant om je terug te zien maar dat heeft niks met blijdschap te maken
blij was ik toen ik je voor het eerst zag
toen was ik blij
jezus wat was ik toen blij
als je toen net zo naar mij had kunnen kijken als je daarstraks deed
dan had je het gezien
maar je hebt het niet gezien
je hebt het gemist
zoals er meerdere momenten waren die jij hebt gemist
momenten waarop het er echt toe deed keek je niet
en nu kijk je wel,
kijk je of er wat te redden valt
maar je hoeft niets te redden
probeer het alsjeblieft niet te redden met je gekijk
weet je
ik weet opeens weer hoe dat schilderij heet
het schilderij waar ik het over had toen ik hier net binnen was
dat is toch fantastisch
dat ik precies op het moment dat ik sta te vertrekken achter de titel kom

(uit: Magne van den Berg, *De binnenkomst of je gaat tenslotte weer naar huis,* De Nieuwe Toneelbibliotheek, 2009)

8

hé
jij
jij

jij
jij daar
jij

ja jij
wat denk jij godverdomme wel
zomaar te gaan
ja
ja ik praat tegen jou
begrijp je wel
ik praat tegen jou
dat doe ik ja
praat ik niet tegen jou
godverdomme natuurlijk praat ik tegen jou
maar jij
ja wat doe jij
jij ja

jij ja
ja jij loopt godverdomme gewoon door
alsof ik niet tegen jou praatte
maar ik praatte tegen jou
jij hoorde dat
of iemand anders

is er iemand anders hier
misschien dacht je dat
ja dat iemand anders
ja dat ik

begrijp je
of begrijp je niet
begrijp je dan niets
of wat
niets

ik praat tegen jou
en jij gaat gewoon
godverdomme
jij
ja

ja jij
jij
wat doe jij hier

waarom ben jij hier
is er een reden

ja logisch
ja het
ja het
ja logisch
je hebt vast een reden
ik begrijp dat toch
ja
ja logisch
ik begrijp dat toch
ik begrijp toch dat je een reden hebt
ik begrijp toch alles
ik begrijp het
ik begrijp toch alles
alles begrijp ik
ik begrijp het
ik begrijp het
alles begrijp ik

jij
ja jij

ja jij
jij
jij
jij
jij
ik praat tegen jou
hoor je niet
ja

ik praat tegen jou

hoor je

ik praat tegen jou
luister dan
godverdomme
waarom luister je godverdomme niet
ik praat

tegen jou
tegen jou

(uit: Jon Fosse, *Winter*, Oslo, 2000)